

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 0 9 1 5 1 1 1 1 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

=== Izpitna pola 1 ===

1. feladatlap

Obča zgodovina

Egyetemes történelem

Četrtek, 4. junij 2009 / 90 minut

2009. június 4., csütörtök / 90 perc

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelőlapot is kap.

**SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA**

Navodila kandidatu so na naslednji strani.

A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

*Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.
A feladatlap 20 oldalas, ebből 4 üres.*

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

A feladatlap 25 feladatot tartalmaz. Összesen 60 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is. A feladatok megoldásakor támaszkodjon a képanyagra!

*Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük.*

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

EVROPA IN SVET NA PREHODU IZ SREDNJEGA V NOVI VEK
EURÓPA ÉS A VILÁG A KÖZÉPKOR ÉS AZ ÚJKOR HATÁRÁN

1. Poznavanje sveta je bilo evropskemu človeku v srednjem veku velika uganka. Dopolnite spodnjo razpredelnico tako, da naštetim ozemljem pripišete črko Z za znani svet in črko N za neznani svet.

A világ megismerése a középkorban nagy relytély volt az európai ember számára. Egészítse ki a táblázatot úgy, hogy a felsorolt térségekhez írja a Z betűjelet, ha ismert térségről van szó, illetve az N betűjelet, ha ismeretlenről.

(3 točke/pont)

Z znani svet / ismert térség

N neznani svet / ismeretlen térség

EVROPA EURÓPA	
BLIŽNJI VZHOD KÖZEL-KELET	
KITAJSKA KÍNA	
SEVERNA AMERIKA ÉSZAK-AMERIKA	
JUŽNA AMERIKA DÉL-AMERIKA	
AVSTRALIJA AUSZTRÁLIA	

2. V 14. stoletju so se v nekaterih italijanskih mestih začele pojavljati nove oblike proizvodnje. Imenujte ti dve obliki proizvodnje.

A 14. században egyes itáliai városokban új termelési formák jelentkeztek. Nevezze meg e két termelési formát.

(1 točka/pont)

3. Povežite imena umetnikov in mislecev tako, da pred njihova dela v drugem stolpcu zapišete ustrezno črko iz prvega stolpca.

Kösse össze a művészek és a tudósok nevét úgy, hogy a második oszlopban felsorolt művek elé írja be az első oszlop megfelelő betűjelét.

(3 točke/pont)

A Erazem Rotterdamski – <i>Rotterdami Erasmus</i>	_____ Zadnja večerja – <i>Az utolsó vacsora</i>
B William Shakespeare	_____ Vladar – <i>A Fejedelem</i>
C Leonardo da Vinci	_____ Hamlet
D Michelangelo Buonarroti	_____ Država sonca – <i>Napállam</i>
E Niccolò Machiavelli	_____ Hvalnica norosti – <i>A balgaság dicsérete</i>
F Tomaž Campanella – <i>Campanella Tamás</i>	_____ Pieta

4. V 15. stoletju so Evropejci začeli iskati nove poti in dežele. Navedite dva vzroka, ki sta pripeljala Evropejce do novih odkritij. Kateri izumi in spoznanja so vplivali na odkrivanje sveta?

A 15. században az európaiak új utakat és térségeket kezdtek keresni. Nevezzen meg két olyan okot, amelyek az európaiakat a felfedezésekhez vezették. Melyik találmányok és ismeretek járultak hozzá a világ felfedezéséhez?

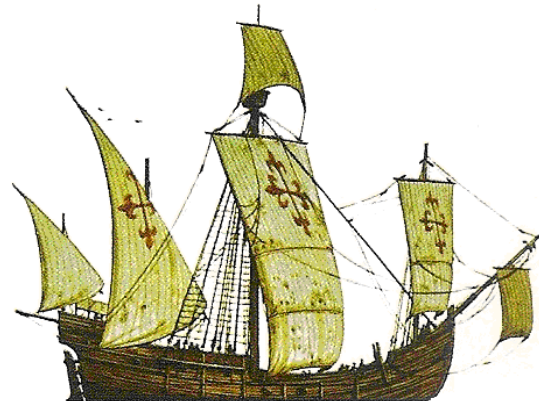
(4 točke/pont)

Slika 1

(Vir: Berzelak, S., 2002: *Srednji in novi vek*, str. 70. Modrijan. Ljubljana)

Slika 2

(Vir: *Atlas svetovne zgodovine, Novi vek*, str. 11. Dnevnik. Ljubljana, 2006)

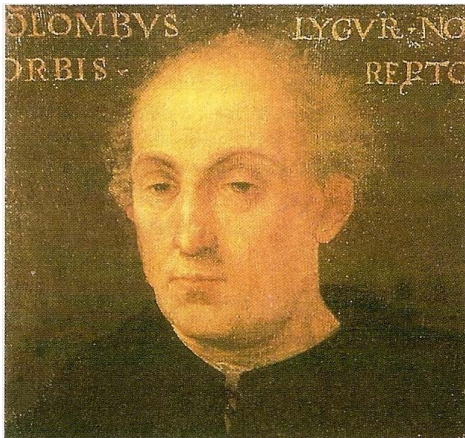
5. Navdušenje za odkrivaje novih dežel je prevzelo najprej Portugalce, nato pa so jim sledili Španci. Imenujte dva pomorščaka v njihovi službi in na kratko opišite njuna odkritja.

Az új térségek felfedezése iránti lelkesedés legelőször a portugálokat ragadta el, majd a spanyolok követték őket.

Nevezzen meg a szolgálatukban levő két tengerészt, valamint röviden ismertesse felfedezéseiket.

(3 točke/pont)

Slika 3

(Vir: Berzelak, S., 2002: Srednji in novi vek, str. 76 in 77. Modrijan. Ljubljana)

6. Odkriteljem so sledili osvajalci teh novih ozemelj, ki so jih spreminjali v kolonije. Bili so neusmiljeni, zanimal jih je predvsem bogat plen. Kako z drugo besedo imenujemo te osvajalce? Kateri osvajalec je pokoril Inke?

A felfedezőket a hódítók követték, akik az új területeket gyarmatokká változtatták. Kegyetlenek voltak, csak a gazdag zsákmány érdekelte őket.

Hogyan nevezzük más szóval e hódítókat?

Melyik hódító igazta le az inkákat?

(2 točki/pont)

7. Geografska odkritja so vplivala tudi na gospodarstvo in ga v marsičem spremenila. Navedite dve posledici odkritij, ki sta vplivali na gospodarske tokove.

A földrajzi felfedezések hatással voltak a gazdaságra, és sok mindenben meg is változtatták.

Nevezze meg a földrajzi felfedezések két olyan következményét, amelyek hatással voltak a gazdasági folyamatokra.

(2 točki/pont)

8. V 16. stoletju so začeli v Ameriko naseljevati sužnje iz Afrike. Navedite en razlog, zaradi katerega so od 16. do 19. stoletja v Ameriko prepeljali več tisoč afriških črncev.

A 16. században rabszolgákat telepítettek Afrikából Amerikába.

Miért telepítettek a 16. és 19. század között több ezer afrikai rabszolgát Amerikába? Nevezze meg ennek egy okát.

(1 točka/pont)

9. Ena izmed pomembnih posledic geografskih odkritij je tudi izmenjava novih kulturnih rastlin in živali.
Obkrožite tri črke pred tistimi, ki so jih pripeljali iz Amerike v Evropo.

A földrajzi felfedezések egyik fontos következménye a kultúrnövények és az állatok cseréje. Karikázzon be három betűjelet azok közül, amelyeket Amerikából hoztak Európába.

(3 točke/pont)

A kava / kávé	E konj / ló
B marelice / kajsziabarack	F krompir / burgonya
C puran / pujka	G limone / citrom
D sladkorni trs / cukornád	H lama / láma

10. Na prelomu iz srednjega v novi vek se je spremembam v gledanju na svet in človeka pridružil še nemir, ki je zajel Katoliško cerkev. V krajšem razmišljanju opišite začetek reformacije. Pomagajte si z virom. Pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: kdo je začetnik tega gibanja in kakšne so bile njegove zahteve; kako se je odzvala Katoliška cerkev na te zahteve; katera sredstva je uporabil cesar, da bi zatrl luteranstvo; in pojasnite, zakaj se za luteranstvo uporablja tudi izraz protestantizem.

A középkorból az újkorba való átmenetkor a világnézet és az ember megváltozásához a katolikus egyházon belüli viszályok is hozzájárultak. Rövid értekezésben ismertesse a reformáció kezdetét. Szolgáljon segítségül a forrás. Vegye figyelembe a következőket: ki e mozgalom kezdeményezője, mit követelt; hogyan reagált a katolikus egyház e követelésekre; milyen eszközöket használt a császár a lutheranizmus megtörésére; magyarázza meg, miért használjuk a lutheranizmusra a protestantizmus fogalmat is.

(5 točk/pont)

Slika 4

(Vir: Atlas svetovne zgodovine, Novi vek, str. 22. Dnevnik. Ljubljana, 2006)

1. Ko je naš Gospod in Učenik Jezus Kristus govoril 'Delajte pokoro' (Mt 4,17), je želel, naj bi verniki vse življenje stalno in nenehno živeli spokorno.

5. Papež noče in ne more odpustiti nobenih drugih kazni za grehe razen tistih, ki jih je naložil po lastni odločitvi ali cerkvenih zakonih.

21. Motijo se tisti prodajalci odpustkov, ki pravijo, da papežev odpustek reši človeka sleherne kazni in ga zveliča.

27. Človeško učenost pridiga jo tisti, ki [lažno] trdijo: 'Ko v skrinjo denar pricinglja, duša iz vic odfrfota.'

32. Tisti, ki menijo, da so si z odpustkovnimi pismi zagotovili večno blaženost, bodo skupaj s svojimi učitelji za vekomaj pogubljeni.

(Vir: Kronika krščanstva, str. 225. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1998)

11. Leta 1555 je bil državni zbor, na katerem je bil sklenjen verski mir.
Navedite dve določili, ki so ju sprejeli na tem zboru.
V katerem kraju je bil sklenjen verski mir?

*1555-ben volt a birodalmi gyűlés, amelyen megkötötték a vallási békét.
Nevezze meg e birodalmi gyűlés két elfogadott határozatát.
Melyik városban kötötték meg a vallási békét?*

(3 točke/pont)

12. Reformacija je zajela tudi Anglijo.
Katera smer reformacije se je razvila tam in kdo jo je izpeljal?
Navedite dve značilnosti Anglikanske cerkve.

A reformáció Angliára is kiterjedt.

A reformáció mely irányzata fejlődött ki ott, valamint ki vitte véghez?

Nevezze meg az anglikán egyház két jellemzőjét.

(2 točki/pont)

13. Reformacija je temeljito spremenila versko podobo Evrope. Oglejte si zemljevid in odgovorite na vprašanja.

V katerih državah (deželah Evrope) so se v tem obdobju razvile različne smeri reformacije?

Navedite najmanj štiri države.

Katere države (dežele) so takrat ostale zveste rimskemu papežu?

A reformáció alaposan megváltoztatta Európa vallási képét. Tekintse meg a térképet, és válaszoljon a kérdésekre.

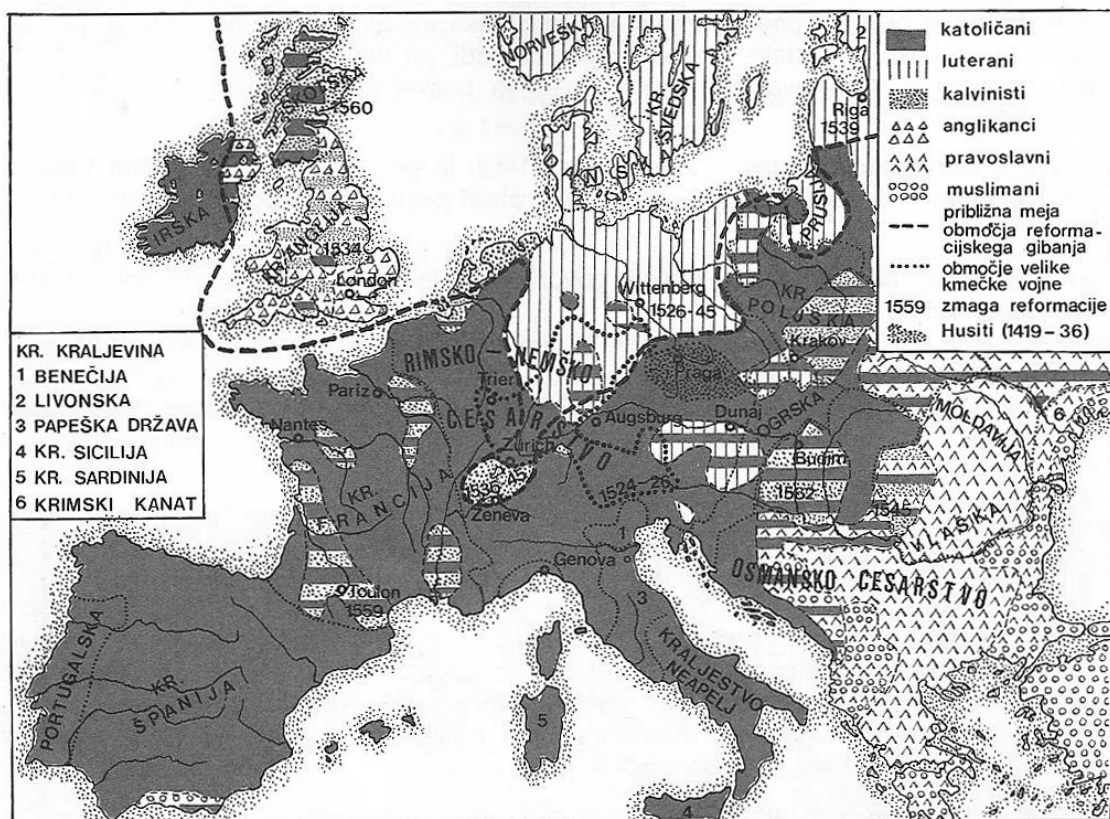
Melyik államokban (európai tartományokban) fejlődtek ki a reformáció különböző irányzatai?

Soroljon fel legalább négy ilyen államot.

Mely államok (tartományok) maradtak hűek a római pápához?

(3 točke/pont)

Zemljevid 1: Reformacija okoli leta 1560

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1996: Zgodovina 2, str. 108. DZS. Ljubljana)

14. Pojasnite pojma, ki sta povezana z reformacijo.

Magyarázza meg a reformációval kapcsolatos két fogalmat.

(2 točki/pont)

SIMONIJA / SZIMÓNIA

CELIBAT / CÖLIBÁTUS

15. Nemoralnost in bogatenje Cerkve so kritizirali nekateri posamezniki že pred Lutrom. Navedite ime in priimek enega izmed njih.

Az egyház erkölcstelenségét és gazdagodását már Luther előtt is többen bírálták. Nevezze meg teljes névvel az egyiküket.

(1 točka/pont)

Slika 5

(Vir: Berzelak, S., 2002: Srednji in novi vek, str. 45. Modrijan. Ljubljana)

16. Ob luteranstvu so se po Evropi širile tudi druge smeri reformacije. V Švici se je razširila meščanska smer reformacije.
Kateri nauk lahko razberete iz vira?
Kdo je začel širiti ta nauk?
Navedite dve vsebinski razliki, po katerih se je ta smer reformacije razlikovala od drugih.

A lutheranizmus mellett a reformáció más irányzatai is terjedtek Európában. Svájcban a reformáció polgári irányzata terjedt el.

Melyik tan olvasható ki a forrásból?

Ki kezdte e tan terjesztését?

Nevezzen meg két olyan tartalmi különbséget, amelyben e reformációs irányzat különbözött a többtől.

(3 točke/pont)

»... Bog je določil po svoji večni in nezmotljivi modrosti, koga bo rešil in koga bo pogubil. Lahko rečemo, da ta odločitev o izbranih temelji na njegovi milosti brez ozira na vrednost človeka. V nasprotju s tem, da je zveličanje v večno življenje onemogočeno vsem tistim, ki jih bo poslal v prekletstvo. To je opravljeno z njegovo prikrito in nerazumljivo presojo, čeprav je ta pravična in nepristranska. Tu bom prezrl sanje ljudi, ki bi radi zavrgli predestinacijo. Veliko ljudi verjame, da Bog izbere med njimi tega ali onega glede na to, kako je predvidel njegove lastnosti. Torej vzame tiste, za katere predvidi, da bodo vredni njegove naklonjenosti. In vse tiste, za katere predvidi, da se bodo vdali zlobi in brezbožnosti, bo pogubil.«

(Vir: *Illustrated history of Europe, First published in Great Britain, 1993, str. 236*)

17. Lutrov nauk se je razširil tudi med kmečkim prebivalstvom, ki se je na reformacijske dogodke odzivalo po svoje. Nastajale so različne verske sekte.
Imenujte dve sekti, ki sta se razširili v tem času, in opišite posebnosti ene izmed njih.

Luther tana a parasztság köreiben is elterjedt, akik sajátos módon reagáltak a reformációs eseményekre. Különböző szekták alakultak meg.

Nevezzen meg két szektát, amelyek ekkor elterjedtek, valamint írja le az egyik szekta sajátosságait.

(2 točki/pont)

18. Od srede 16. stoletja do srede 17. stoletja je Rimskokatoliška cerkev sprožila reformna gibanja, ki jih imenujemo protireformacija.
S katerimi ukrepi je Cerkev poskušala zatreti reformacijo?

A 16. század közepétől a 17. század közepéig a római katolikus egyház reformmozgalmat kezdeményezett, amelyet ellenreformációnak nevezünk.

Mely intézkedésekkel igyekezett az egyház megtörni a reformációt?

(2 točki/pont)

19. Opišite vlogo jezuitov med protireformacijo.

Ismertesse a jezsuiták szerepét az ellenreformáció idején.

(2 točki/pont)

20. Papež je leta 1545 sklical koncil, ki naj bi rešil predvsem tri najnujnejša verska vprašanja.
Kje je bil koncil? Obkrožite pravilni odgovor.

1545-ben a pápa összehívta azt a zsinatot, amelynek főleg a három legsúlyosabb vallási kérdést kellett megoldania.

Hol volt a zsinat? Karikázza be a helyes választ.

(1 točka/pont)

A Rim / Róma

B Trident / Trident

C Worms / Worms

21. Poleg reformne prenove Cerkve so se v drugi polovici 16. stoletja začele verske vojne. Prvi napadi na protestante so se začeli v Franciji s hugenotskimi vojnami. Spodnja slika prikazuje krvav dogodek v Parizu iz teh vojn.

Poimenujte ta dogodek.

Kdo so bili hugenoti?

Kaj je določal nantski edikt?

Az egyház megújrodása mellett a 16. század második felében elkezdődtek a vallási háborúk is. A protestánsokat az első támadások Franciaországban érték, ezek voltak a hugenotta háborúk. Az alábbi kép a háború véres eseményeit ábrázolja Párizsban.

Nevezze meg ezt az eseményt.

Kik voltak a hugenották?

Mit határozott meg a nantes-i ediktum?

(3 točke/pont)

Slika 6

(Vir: Atlas svetovne zgodovine, Novi vek, str. 22. Dnevnik. Ljubljana, 2006)

22. Verske vojne so zajele tudi nemške dežele.
S katerim dogodkom se je začela 30-letna verska vojna in s katerim mirom se je končala?
Kakšne posledice je imela vojna za dežele in prebivalstvo?

A vallási háborúk a német tartományokra is kiterjedtek.

Milyen eseménnyel kezdődött el a harmincéves háború, és melyik békével fejeződött be?

Milyen következményekkel járt e háború a tartományokra és a lakosságra nézve?

(3 točke/pont)

23. Navedene dogodke razvrstite v pravilnem časovnem zaporedju od 1 (najstarejši dogodek) do 6 (najmlajši dogodek). Pri tem si pomagajte z naslednjimi letnicami: 1492, 1494, 1498, 1517, 1524, in 1648.

A felsorolt eseményekt tegye helyes kronológiai sorrendbe 1-től 6-ig terjedő számokkal, kezdje a legkorábbival. Szolgáljanak segítségül a következő évszámok: 1492, 1494, 1498, 1517, 1524, és 1648.

(3 točke/pont)

_____ sporazum v Tordesillasu / *a tordesillasi egyezmény*

_____ objavljeno 95 tez Martina Lutra / *Luther Márton 95 tézisének megjelenése*

_____ začetek nemške kmečke vojne / *a német parasztháború kezdete*

_____ odkritje Amerike / *Amerika felfedezése*

_____ odkritje pomorske poti v Indijo / *az Indiába vezető tengeri út felfedezése*

_____ konec tridesetletne vojne / *a harmincéves háború befejezése*

24. V 16. stoletju so izbruhnili po Evropi še kmečki upori.
Navedite dva vzroka za kmečke upore.
*A 16. században parasztlázadások törtek ki Európa-szerte.
Nevezze meg a parasztlázadások két okát.*

(2 točki/pont)

25. Največji kmečki upor je izbruhnil v Nemčiji.
Imenujte njihovega voditelja.
*A legnagyobb parasztlázadás Németországban tört ki.
Nevezze meg a vezetőjét.*

(1 točka/pont)

Prazna stran
Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal